

L. Brožíková

Listy cestou k Rubikonu

(Jednou se vrátíš)

Snad každý v sobě nosíme představu, že se jednoho dne probudíme a svět se změní. Nebo aspoň něco z toho, s čím se nemůžeme smířit, co kdyby nebylo, nebo bylo jiné, udělalo by náš život krásnějším, snesitelnějším, lehčím, smysluplnějším. Tušíme, že jenom samotné, byť sebetoužebnější přání to nedokáže, že té změně musíme sami vykročit vstříc, podat ruku, otevřít srdce. Opustit svůj posed trosečníka na pobřeží ostrova a prozkoumat vzdálenější končiny. Uvolnit myšlenky, otevřít cestu... Třeba je tam někdo taky strašně sám a čeká.

Toho léta byly srpnové dny plné slunce, mihotání jeho odlesků na zčeřeně hladině vody nedalekého rybníka náhle, nečekaně, příliš svádivé. V jiných tóninách jsem začala vnímat i ranní pokřik ptactva v korunách stromů pod mými okny. Denní stereotypy se nečekaně ostře ukázaly v celé nahotě, probudily ve mně silnou touhu po bližší citové odezvě, již se mi, - nutno říci, že mou vlastní vinou, protože musím po pravdě přiznat, že různých zklamání už bylo tak akorát a v nebezpečném opalování zvědavých prstů jsem se už za život taky dostatečně pocvičila – už delší čas citelně nedostávalo. Nechtěla jsem si to celou dobu přiznat, rozhodnuta už na svém životě nic neměnit. Neříkat si o nové rozčarování. Volání života bylo silnější.

Zatoužila jsem neplánovaně a neoslyšitelně po člověčím kontaktu s někým myšlenkově, názorově blízkým. Zcela jednoznačně jsem vyloučila své okolí, dokonce region. Šlo mi o blízkost na dálku, o to, abych k tomu člověku nacházela cestu bez ovlivňování vzhledem, fyzickou přitažlivostí, chtěla se nechat vést jen intuicí. Soused při opravě počítače zmínil, že má řadu přátel, s nimiž se nikdy neuvidí, i daleko za mořem, zavolají si či napíší, kdykoliv si s nimi chce popovídat. Internet je pro takové vztahy přímo ideální. „A proč ne Vy? Jste komunikativní, máte hromadu zájmů...“ Jako když do mne nasadí červotoče. Nápad zapadl přesně do mých tehdejších myšlenek, zrealizovala jsem ho následující den. Jako blesk z čistého nebe se mezi nezajímavou nabídkovou přehlídkou zjevil muž, který mi vzezřením i svými zálibami udělal paseku v myšlení. Je-li třeba, jsem ženou činu. Použila jsem zveřejněné skyповé údaje - a uvolnila pád skály. Jako odpověď byl hned druhý den jeho snímek z horské túry na mém monitoru, poslala jsem tedy slušně i já svou, rok starou fotografii ze zdejšího filmového festivalu - a už nebylo návratu.

Mou radost ze setkání na dálku posílila i mužova nečekaná otevřenost. Mezi prvními informacemi byl údaj o jeho občanském svazku, počtu dětí, ale především, zmrazující,

nečekávaná informace o jeho současném zdravotním stavu. Před rokem mu zjistili zákeřnou nemoc, jež si vybírá nemilosrdně svou daň. Zastával předtím vysoké postavení, když se obrátila karta, zjistil, že řada takzvaných přátel ho vlastně zneužívala pro své kariéristické cíle, mnozí s ním teď mluvili, jako by měl ne rakovinu kůže, ale přinejmenším lepru. S nebývalou silou pocítil, že už ho nikdo nepotřebuje, nepostrádá, že s ním už nepočítá - odepsali ho. Celý život věnoval své práci všechny schopnosti a síly a najednou tu stál, nemocný a nepotřebný, sám. To byla, mimo tu nemoc, druhá, zákeřná rána jeho života. Byl podruhé ženatý, veliký věkový rozdíl i odlišné názory obou na skutečné hodnoty způsobil, že zájmy životních partnerů se nescházely v žádném bodě. Večer do lůžka uléhal starý, nemocný pán a vedle něj mladá žena, zcela jiných představ o trávení života. Jak přibývalo projevů zničující nemoci, tím silněji se uzavíral do své samoty. Tak dlouho, až neúnosnost všeho nabyla vrchu a on svým inzerátem vyslal zoufalé S.O.S. Po krátkém čase mi napsal, že čím je na tom hůře, tím víc si vybírá mezi lidmi, s nimiž je schopen komunikovat, že jsem byla jediná, kdo vyhověl jeho vyhraněným požadavkům. Svým zjevem a zájmy by jistě našel dost zájmučtivých žen, ale ta strašná nemoc... Bylo to v něm všechno přímo napěchováno, hrozil přetlak, destrukce, o to snáze jsme k sobě našli myšlenkovou, názorovou cestu. Otvíral svou utrápenou duši, bylo to jako vodopád, zapracovala nejistota jeho chmurné budoucnosti, snad proto spěchal. Ke sblížení přispělo především to, že mnoho našich životních názorů a prožitků mělo podobný podtext.

Jeho rodina měla chatu nedaleko místa mého rodiště, kdykoliv tam jeli, ptával se, čemu chci poslat můj pozdrav. Jindy, kousek od mého rodného domu, vhodil do potoka hrst květin s přáním, aby je proud zanesl až ke mně. Hovořila z něj osamělost i touha po citové odezvě, obojí nám bylo společné, soulad myšlenek se prohluboval každým dnem. Témata byla den ode dne soukromější, citovější, hlubší. Posílal fotografie navštívených míst, dokonce z jeho rodného místa, vzpomínal svou milující a milovanou matku, dovolil mi, abych ho nazývala křestním jménem, jímž ho volávala jen ona. Nikdy si na rodinu nestěžoval, ale neubráníl se konstatování, že jejich zájmy jsou diametrálně jiné než jeho, že si vlastně už nemají často co říci. Psal, že má svou rodinu rád, i proto tak dlouho vybíral z nabídek na kontakty, aby z toho nevzniklo něco, co by ji mohlo ohrozit, nechtěl je opustit, dostat do řečí, znejistit jejich občanský svazek. Jen se cítil se mezi nimi strašně sám, život si představoval jinak. Jeho cit byl silně vázán na dceru z prvního svazku, byla stejně stará jako jeho druhá žena. Hrdě se o ní zmiňoval „víte, Ludmilo, to je m o j e ...“ a doplňoval dceřino zdrobnělé jméno. Láska k ní čišela z každé jeho poznámky o ní. Měla jsem mnohdy pocit, že právě ona je jediným člověkem, se kterým je mu dobře, člověkem, kterému ještě věří. Zdravý člověk se nedovede vmyslet do uvažování toho, kdo se denně dívá přibližující smrti do tváře. Přesto jsem se snažila porozumět mu, podávat pomocnou ruku, odvádět jeho myšlenky od krutého údělu. Přijímal to lačně, spontánně, vděčně, celou duší. Při hovorech přes internet přímo pookřival, tajně jsem věřila, že se celkově zlepšuje, duševní stav má na člověka, a nemocného zvláště, mimořádný vliv. Postupně jsem nabývala dojmu, že se vnitřně trochu zklidnil.

Když mi po dlouhé, několikaměsíční době mnohaměsíční korespondence a skypehovorů poprvé pod mail napsal „Objímám a líbám“, zatřásko to mým vnitřním světem. Asi i jeho, protože po celou dobu našeho kontaktu důsledně dbal, aby se jeho dálkový přátelský vztah nijak nedotkl jeho rodiny. Stále jsme si vykali. Ale tohle bylo nečekané - a zavazující. Odpověděla jsem v dalším mailu stejně důvěrně, uvědomujíc si, že ta dvě slova jsou voláním žizničního na poušti, že jeho vnější i citová samota je mnohem větší, než dovolil komukoliv nahlédnout. Ale ta dvě - oběma stranami vyslovená slova - už měnila situaci. Jak teď dál?

Celý průběh našeho dálkového „setkávání“ ztížila i skutečnost, že byl nečekaně odvážen mimo domov na prohlídky, operace, ozařování, rehabilitace. Dbal důsledně na to, aby se mi po dvou, třech dnech bez kontaktu ozval mobilem, zklidnil mé obavy. Ale někdy byly jeho kolapsy a následné lékařské zákroky tak nečekané a silné, že odmlka trvala dlouhé dny a já obrazně umírala strachem, že se stalo to nejhorší. Drtící nejistotu takových dnů bez informací ještě umocňovala skutečnost, že by mi neměl kdo o jeho konci podat zprávu, naše korespondence byla, s ohledem na jeho nejbližší, přísně inkognito. Když jsme vlastně z toho dvouslového citovějšího končení korespondence vytvořili pravidlo, psával občas, že moje virtuální políbení prožívá tělem i duší. Bez jakéhokoliv jeho stěžování si jsem pocítila, že jeho nemoc vytvořila v partnerském vztahu nepřekročitelný most. Že strádá citově, i jako muž. Myslela na to, aby měl co nejméně času na chmurné myšlenky, občas jsem mu poslala některou svou práci, abych připomenula, že ani osudy jiných lidí nejsou vždy jednoduché, také musí bojovat, aby se z nich dostali. Opakovaně psal, že poslané příběhy se staly jeho součástí, že by mohl z paměti citovat některé pasáže, tak se mu vryly do paměti. Že i ony jsou pro něj lékem. Asi byly, přibližovaly naše názory, představy o životě, občas některou krátkou pasáž z mých prací opravdu během hovoru citoval. A chystal se je přeložit do cizí řeči, kterou od dětství ovládal. Byly to listy a hovory dvou lidí, kteří měli „stejnou krevní skupinu“, pomáhaly současně oběma. Abychom unikali hrozivé skutečnosti, že se už nikdy nesplní jeho přání navštívit před smrtí jeho rodiště, vymysleli jsme společný, imaginární cíl. Že se jednou sejdem v jeho rodišti a půjdeme pomalou procházkou, plnou vyprávění, až kamsi daleko od lidí, tam lehneme do vysoké, rozkvetlé trávy a budeme mlčet, dívat se na letící oblaka, poslouchat bzukot hmyzu, vzdálené zvuky, budeme koupat unavené duše. Na chvíli unikneme tíživé skutečnosti, vrátíme se ke svým idealistickým snům z mládí, a čas, naplněný tímhle nevinným, romantickým snem, nám občas pomůže překonat krizové okamžiky obzvláště těžkých dnů. Každodenní skutečnost byla příliš tvrdá, abychom nedospěli až do tohoto únikového stadia, prožít jeho největší životní přání, vrátit se do míst šťastného dětství s milující mámou.

Po nějaké z opakovaných operací se mu krátkodobě udělalo líp. Překvapil mne sdělením, že snad to nebude jeho poslední cesta, cítí se ještě slabý, ale má silnou vůli, udělá všechno pro to, abychom se osobně sešli, člověka podobných názorů ještě nepotkal, musí mne víc poznat. Seznamoval mne svým vyprávěním postupně s okruhem jeho příbuzných, rodiny, bývalých spolupracovníků. Žila jsem v té době jeho životem, jeho těžkými dny, své povinnosti vykonávala jen jakoby mimochodem, uši nastražené na zvuk, kterým počítač oznamoval došlou zprávu. Vědět o někom, že je smrtelně nemocný, a být s ním v denním kontaktu, je jiné, než vše občas prožívat na dálku, je v tom těžko představitelný rozdíl, vše se umocňuje. Především se člověk cítí strašně bezmocný, jeho pomoc i přes internet pomalá, odosobněná. Události ale nežijí izolovaně. Byla jsem ve velkém každodenním napětí, moc se v té době začalo ozývat moje zkoušené srdce, které tímhle vztahem dostávalo nepřiměřeně zabrat. Bývaly dny, kdy mu bylo moc zle, nesnášel opiáty na bolest, párkrát se stalo, že zareagoval neúměrně na některé téma, ale ani mne to nepřekvapovalo. Člověk v jeho situaci měl právo neudržet své jednání v očekávaných mezích.

Někdy jednal – z mého pohledu – zkratkovitě. Ale měla jsem stále na mysli jeho stav, bůhví, jak bych ve stejném jednala já, kdokoliv druhý. Býval pozván k nějakému náročnému ošetření mimo bydliště a v tu dobu vypínal kontakt na mne, důsledně vymazával všechny zprávy a telefonáty, které by ho v případě nenávratna usvědčily. Takže jsem prožívala dvojnásobný strach z toho, že ho museli narychlo odvézt a on nestačil udělat potřebná opatření proti odhalení našeho kontaktu. Jeho myšlení jsem chápala, zkraje jsem se domnívala, že se mu do počítače nabourává rodina, co ho bude čekat po návratu. Ale pomaličku, nenápadně se

vkrádala obyčejná, lidská myšlenka na to, že přece nejsem žádná „hej, počkej“, lovkyně ženatých pánů či cokoliv podobného a že to stále vymazávání korespondence či hovorů, je nedůstojné. Mne i jeho. Ale nedokázala jsem napsat, že končím, že ho ponechávám jeho samotě a boji. Ctím život jako nejvyšší hodnotu, už bych nemohla klidně prožívat své dny, kdybych měla před sebou vykřičník výčitky, že jsem někoho, tak moc nemocného, nechala bez kontaktu. Učila jsem se jednáním s ním a čekáním na zprávy, velké trpělivosti. Za krkem mi stále seděla obava, že jednoho dne už žádná nepřijde, že můj neobvyklý, vzdálený přítel svůj nerovný boj přes všechnu statečnost prohrál. Dny, kdy jsem nevěděla zhora nic o osudu zkoušeného muže, vydaly svůj účet. Se selháním srdce odvezli i mne. Měla jsem před narychlo sjednanou operací jedinou starost – dát mu vědět, kde jsem a že věřím ve šťastný návrat. Vzkázal, že drží palečky, jako je držívala já jemu, když bylo ouvej. Když jsem se vrátila, „vylepšena“ o kardiostimulátor, volal denně, teď zdvíhal z beznaděje zase on mne. Posílal snímky jak vyzdobil doma vánočně byt, vyprávěl, kam na Vánoce a Silvestra pojedou aby unikl stresujícímu domácímu prostředí, připadalo mně, že v jeho nemoci nastal kýžený obrat k lepšímu. Jeho hlas už nebyl tak unavený, bez jiskry, jako měsíce předtím.

Plánoval, že hned jak se vrátí z dovolené, pustí se do překladu některých mých prací, jak o tom už několikrát vyprávěl. Poslal mi balíček drobností, jež mi měly připomenout, že na mne myslí. Ještě den před Štědrým dnem poslal dvě obrazová přání spokojených Vánoc. Protože před odjezdem na svátky doslova sršel výbornou náladou, propadla jsem euforii, že se stal zázrak, že se uzdravuje. Den před Štědrým dnem mne připravil na to, že o Silvestru nebude moci zavolat, na chalupě uprostřed lesů nechytí mobilní signál. Ale že se ozve hned druhého ledna, jakmile se vrátí domů. Vytvořil se mezi námi silný vztah, nedokázala bych ho pojmenovat, specifikovat, byl to vztah dvou lidí, kteří od života ještě chtěli něco jiného, než jim dosud nabídl. Oba jsme věděli, že se ke splnění aspoň malé části toho snu budeme muset dopracovat každý sám, rozhodně ne spolu, máme své životy daleko od sebe, jen si chceme ve zdolání toho nelehkého cíle pomáhat. Vztah byl o to vzácnější, neobvyklejší, že já byla o řadu let starší než můj, neodvolatelně nevléčitelně nemocný přítel. Já s věkovým rozdílem v můj neprospěch neměla nikdy v životě problém. Vidím situaci tak, že nezměrně se mohu nudit s třicátníkem, zatímco co hovor se zralým, duševně bohatým člověkem mne může přímo okouzlovat. Ale na dně duše jsem tušila, že společnost, v níž se pohyboval, by to viděla jako snad až neodpustitelné faux pass. Neměli ponětí o některých hodnotách, žili ve svých zaběhaných ulitách a ty pro ně byly zákonem. Nebyli schopni přijmout cokoliv, co nekorespondovalo s jimi uctívanými zvyklostmi.

Jeden podzimní skypový hovor byl z jeho strany plný napětí, nervozity, podrážděnosti, jakou jsem u něho dosud v takové míře nezaznamenala. Asi měl krizi, zmiňoval občas, že některé léky na bolest špatně snáší. Ten den vyslovil natvrdo něco, co jsem před chvílí vzpomenula. „Ludmilo, já neřeším to a ono (a svědomitě to všechno vyjmenoval), takové věci už jdou dlouho mimo mne, já žiju ze dne na den, neřeším tím pádem ani věkový rozdíl mezi námi!“ V té chvíli jsem měla pocit, že mne pokryla ledová námraza. Co má náš přátelský vztah společného s jeho, či mým věkem? Neudržíme ho přece proto, aby se z nás někdy, jednou, kdyby se uzdravil, stali milenci, dokonce životní partneři. Jeho i můj životní styl byl diametrálně odlišný, a staré stromy se už špatně přesazují. I jemu bylo totiž přes šedesát. Já žiji desítky let sama a nechci na tom z mnoha osobních důvodů nic měnit. Koneckonců, rozvedená jsem byla v té době třicetšestlet, kdybych ty pohnutky měla, už bych je byla řešila... Začínala jsem umazávat z představ snové vycházky na vzdálené pole. Náhle mně připadlo, že dosud byly naše maily či skypové hovory jen řeči muže, který se chytal záchranného lana a bylo jedno, která loď mu ho hodila. Jako žena jsem si v té chvíli řekla pár

nelichotivých pojmenování, jako člověk jsem se rozhodla vytrvat. Ale už to se mnou v podvědomí šlo jako závaží. Odpouštím, ale - bohužel - nezapomínám.

Život je skutečně nedostižný hráč. Jeho propletence jsou někdy scénářem z neskutečného sci-fi. A moc si nevybírám, co jeho kejkle s člověkem udělají, jaké stvoří absurdnosti, jak změni rozehrané děje, kolika nedorozuměními změni tok příběhu.

Dny čekání na kontakt po Novém roce byly nepřežitelně dlouhé, plné napětí. Ležela jsem po operaci srdce navíc s těžkou virózou, o to citlivěji jsem vnímala hluchotu prázdnoty a tíhu nejistoty, co se asi v mezidobí od posledního telefonátu událo. Když se překulila půlka ledna a počítač i telefon zůstávaly němé, bylo jasné, že se něco nečekaného stalo. Napadaly mne ty nejfantastičtější varianty, tu nejhorší nevyjímajíc. Začátkem třetího týdne novoročního mlčení jsem už bezradnost a napětí nevydržela. Napsala jsem mu dopis, ve kterém jsem vypověděla vše, co mne od jeho vánočního odjezdu napadalo, probrala jeho vztah doma, kvalitu našeho neběžného dálkového dialogu, dotkla se toho, že má doma sice o generaci mladší ženu, ale je mezi nimi hluboký příkop neporozumění, který jeho nemoc ještě zhoršuje, že na svém životě už nechci řadu let nic změnit, ale nemohu přijmout náhlé odmlčení bez omluvy, vysvětlení, že třeba už dál v kontaktu pro nějaké domácí problémy nemůže pokračovat. Že to plně pochopím, a tím spíš žádné plánované setkání už nechci, nejsme oba zdravotně v dané chvíli v situaci na emotivní vysvětlování nějakých nečekaných zádrhelů. Kdyby mi napsal, že náš vztah z jakéhokoliv důvodu už nezvládá, „vzala“ bych to, k ničemu jsme se jeden druhému nezavázali, podávali jsme si ve své samotě vzájemně ruce, byli si, dva osamělí poutníci, posilou a nadějí. Že chápu jeho těžkou situaci, ale že tím spíš jsem - s ohledem na právě vyřčené - očekávala určitou úroveň konce.

Netušila jsem, co se v těch dnech odmlčení a beznaděje odehrálo strašného. Vědět to, nikdy by nebyl ten dopis napsán.

Dal mně kdysi „náhradní“ adresu, kdyby nebylo možné udržovat kontakt dosavadním způsobem, doufala jsem, že ji nebudu muset nikdy použít. Nazvali jsme ji „mobilizační.“ Teď ten čas, bohužel, nastal. Můj slušný, ale nekompromisně formulovaný dopis odešel na adresu jeho bývalého pracoviště. Přes všechnu objektivitu a uznání, že v jeho těžké situaci má právo ukončit něco, co mu působí jakoukoliv zátěž, jsem cítila potřebu říci dodatečně pár slov. Že snad právě my dva neskončíme jako dva nevychovaní uličníci. Moci právě tuhle větu o uličnících vymazat, vyškrtnout, vymizikovat! Byla nás obou nedůstojná. Člověk by občas měl, než něco vyřkne nebo napíše, počítat i víc než do tří! Dopis jsem ukončila ujištěním, že přes jeho náhlé odmlčení jsem v duchu i nadále s ním, že mu přeji šťastné překonání nemoci a návrat do života. Že si ho vážím pro jeho nesmírnou vnitřní sílu a statečnost.

Někdy je dramaturgie událostí důsledná. Stalo se tak i teď. Jak se řetězí neskutečné náhody, právě v den odeslání osudového dopisu se mi přes Skype po poledni sám ozval. Omlouval se za styl psaní i chyby, je upoután na lůžko, nevládne jednou rukou, je ochrnutý, každá činnost si už od něj žádá nadlidskou snahu. Nemůže zatím v korespondenci pokračovat, počítač mu na lůžko musela přenést pečovatelka, kterou pro své ochrnutí po návratu domů dostal, pokouší se především zbytkem všech svých sil o návrat do života, až bude lépe, ozve se. V tomto čase nemá o nic jiného zájem. Pochopila jsem a řekla si, strašná náhoda situaci vyřešila sama. Ovšem nebylo to tak docela - projevil i v tom těžkém stavu obavu, zda mne příliš nevydělil kamarádovým vzkazem, co se s ním nečekaně na té vánoční dovolené na chalupě v lesích stalo, ale neměl jinou možnost, ochrnutý, mi cokoliv sdělit, požádal tedy kamaráda, který za ním přišel do nemocnice, aby mně telefonicky podal zprávu... A zase skončil „Objímám,

líbám Vás.“ V tu chvíli jsem si znovu s celou naléhavostí uvědomila, že můj neobvyklý internetový přítel netrpěl jen fyzickou osamělostí, potřebnými komunikačními kontakty, ale že pořád strádal i citově. Mohl přece napsat společenské „děkuji za vše, snad někdy opravdu na shledanou...“ Věděla bych, že už chce zůstat na ten vysilující boj opravdu sám, buď, anebo. Byl to jeden z nejsilnějších prožitků mého života.

V okamžicích, kdy byl na pokraji života (podruhé během pár měsíců opět ochrnl), neopomenul dát o sobě přes přítele vědět a omluvit se. Strašně jsem se zastyděla za svou malověrnost, za vymyšlení všeho možného, jen si nepřipustila, že by ho osud mohl navštívit dalším těžkým postižením - pořád se mi totiž v mysli promítalo jeho optimistické předvánoční povídání, plánování, do čeho všeho se po návratu pustí. Uvěřila jsem tehdy, sama adventně, předvánočně naladěná, že nastal zlom, že se uzdraví. Rovnalo by se to v jeho stavu sice zázraku, ale já obsah věřím i v ně.

V hlavě se mi neodehnatelně uhnízdila věta o kamarádově telefonickém vzkazu. Vždyť jsem žádný nedostala, proto jsem tak neadekvátně a zbrkle vymýšlela důvody náhlého ticha. I proto nakonec uvěřila, že jsem možná padla na člověka, který do vztahů i z nich vstupuje lehce - internet toho unese! Prostě se mu udělalo líp a už nikoho dalekého, neznámého, empativního, nepotřebuje. Už si vystačí sám, berličku pomoci cizí ženy odhodil. Uprostřed nekonečného proudu horkých slz jsem si zděšeně uvědomila, že vlak k němu unáší můj netrpělivý dopis, a že ho NIKDY nesmí dostat do ruky. Nemohla bych jednou klidně umřít, vědět, že se jeho přečtením zhoršil jeho stav. Že jsem ho připravila o víru v přátelství, jež zhatila jedna chyba v pravděpodobně špatně odeslaném telefonátu. Z pohledu jeho současného stavu naprostá triviálnost. Měl zmnohonásobené zdravotní problémy. Z mé strany situace snad omluvitelná obavami o něj, i mou tehdejší operací, ale zároveň neomluvitelná tou netrpělivostí, nedůvěrou.

Jakmile hovor ukončil, vrhla jsem se k telefonu, musela jsem doručení toho dopisu zabránit stůj, co stůj. Horečně jsem obtelefonovala neskutečné množství podniků, kde by na jeho poslední pracoviště mohli mít kontakt. V okamžiku, kdy se už moje snaha zdála zbytečná, zachránila mne sekretářka jeho předminulého pracoviště. Dala mi hledané číslo a poprosila o vyřízení jejího pozdravu a přání návratu mezi zdravé. Okamžitě jsem navázala dané spojení a pátrala, kde zůstal jemu adresovaný dopis. V hovoru jsem důrazně připomenula, že v tomto těžkém stavu ho nesmí prostě dostat do ruky. Ať ho zničí současný příjemce, nebo vrátí na mou zpáteční adresu, obsah je toho času už neadekvátní, přitížil by mu, před chvílí jsem se dozvěděla, paradoxně právě od něj, pravý stav věci. Měli pochopení, slíbili, že dopis nepředají. Projevila se absurdnost a sehranost příběhu, souhra náhod.

Stále jsem ale hledala výchozí bod osudového zauzlení, vracela se bezpočtukrát k jeho výroku, že za ním v nemocnici byl přítel, kterému dal moje číslo s prosbou, aby mne informoval, co se stalo. Náhody jsou krutě nevyzpytatelné a poťouchlé: aby se vše opravdu neskutečně zamotalo, poslal přítel zprávu na můj druhý mobil, který používám jen v nemocnici k mým vzkazům, kde právě jsem a co bych potřebovala přinést. Volání přijdou, přinesou potřebné, a tak došlé zprávy ani neprohlížím, používám výhradně druhý aparát, zprávy mažu až třeba za půl roku... Nevyslovitelně jsem se na toho muže zlobila, podezírala ho, že zkomolil číslo a odeslal zprávu bůhvíkomu, v duchu mu vyčítala všechny ty chvíle mé hluboké beznaděje, pochyb, zklamání. Pak, v půlce února (moje operace proběhla začátkem listopadu předchozího roku...) jsem náhodou ten nepoužívaný mobil „prolistovala“ – a naprosto se zděsila. Byla tam zpráva o přítelově těžkém, nenadálém kolapsu, pozdravu, i slib, že jakmile bude moci, ozve se. Nebyla jsem schopna slov. Tolik obav, trápení, nejistot i

pochyb bylo zbytečných! Ihned jsem mu poslala mail, že všechno je jinak, že kamarád opravdu poslal zprávu, ale na nepoužívaný mobil a že se strašně, strašně moc omlouvám. Vyřukal kratičkou odpověď že je rád, že se problém vysvětlil, poslal mi „na usmíření“ dvě své fotografie z podzimka a připojil obrazový soubor Věry Špinarové s písní „Jednou se vrátíš.“ Zachoval se jako muž, jehož morálka přesahuje vše, s čím se denně setkáváme. To mne potěšilo nejvíc. Netušila jsem, že si za čas budu muset názor opravit.

Ta tři slova známé písně byla jako zaklínadlo. Upnula jsem se na to, vysvětlit si, proč tuhle píseň poslal když ví, že jeho stav je velice, velice špatný, po novém ataku téměř beznadějný. Že jakékoliv naše setkání je nereálné. Cestu by nevydržel. V koutku duše se čas od času ozývala obava, zda se mu přece jen nějakou osudovou schválností nedostal můj zamítavý dopis do rukou a dává mi na srozuměnou, že se nezlobí, chápe moje pohnutky, ale že v setkání pořád ještě doufá. Poslal mi kdysi i jiné písně, ale tahle svým názvem v dané situaci působila jako výzva. Bylo mi hrozně. Tolik tolerance v jeho beznadějně situaci a tolik mé nerozumné netrpělivosti a nevíry! Moje úcta k tomu muži byla nezměrná.

Teprve teď jsem pocítila, jak bezmezně jsem s ním soucítila, jak moc si přála, aby se zachránil, byť s trvalými následky, ale zůstal živ. Osud mu dlužil tolik nesplněných představ a plánů, zadostiučinění, omluv mnoha lidí. Od začátku jsem silně prožívala jeho snahu vymknout se ze škrtícího kruhu společenských úzusů, jež se u nich dodržovaly, z „přátelství“, jež byla všechno možné, jen ne upřímné, zato prospěšné, především však to, jak moc toužil po tom, odjet jednou do své rodné obce a lehnout si do toho pole, být zase tím šťastným klukem, kterým kdysi býval, než ho pohltil „velký svět“, který smetl ze stolu jeho mladické ideály, představy, sny. V té době jsem věřila, že tenhle člověk v sobě ukrýval mnohé z toho, po čem jsem celý život toužila i já. Že by se časem po té katarzi mezi námi vytvořilo silné přátelství, moudré a spravedlivé, stranící životu a vzájemné důvěře. Nemohla jsem vstřebet tu jeho neskutečnou sílu bojovat proti krutému losu, znovu a znovu se zdvíhat, věřit v život, rvát se s nepřízní osudu. Bylo v tom až cosi heroického. Pak mi v půlce května poslal pohled z jedné své vycházky, těsně před velkou, nebezpečnou operací, k níž připsal pár nadějných slov, že to pořád ještě nevzdal. Ozval se zanedlouho znovu. V celkovém ladění dopisu byla znát změna, avizující jak naději, tak pomalu se v něm usazující beznadějí. „Dnes poprvé jsem od zničující poslední chemoterapie převzal vládu nad svým počítačem. Nevím, co se s ním dělo v době, kdy jsem nebyl dlouhou dobu doma, ale ode dneška bych to zase měl být já, pokud to budu zvládat. Pooperační léčbu snáším velice špatně, chemoterapie mne ničí, protože už mi začíná chybět motivace. Stále častěji myslím na to, že můj boj už nemá smysl. Docházím pomalu k názoru, že mi toho ze života už moc nezbývá. Přesto chci ten zbytek využít naplno, jak se jen v mé situaci dá. Děkuji za všechny soubory, které jste posílala pro povzbuzení, ale nechtěl jsem Vás zatěžovat svým stavem. Pokud se tak stalo, prosím o omluvení. Považuji Vás za moudrého a dobrého člověka, se kterým se ještě mohu podělit i o takovéto fatální skutečnosti. Pozdravuji Vás.“

Text napověděl, že ho zase svírá oslabující vnitřní samota, nedostatek citového zázemí. Už špatně přijímal vyprávění jeho ženy, kdo ze známých koupil zase nové luxusní auto, kde byli ti a oni na vyhlášené destinaci na dovolené, kde v lázních... a oni nikam nemohou. Od samého začátku mne ohromovala jeho vnitřní síla, víra, že všechny překážky přemůže, že nakonec přece jen zvítězí. Přesto přicházely chvíle, kdy byl téměř na dně. Jednou z nich byl asi i tento výkřik. To „Pozdravuji Vás“ mi zaznělo jako poslední zamávání, jakési s osudem smířené „Sbohem.“ Ujistila jsem ho, že tu jsem stále, připravená ho vyslechnout, podat pomocnou ruku. Úctu si zasloužila i síla jeho člověčenství. Odvaha vzepřít se osudu. Nevzdat

to jediné, co měl – život. Ale už se neozval. Myšlenky se vzpírají uvěřit, že boj o záchranu definitivně vzdal. Že prohrál sám se sebou.

Protože zmínil, že o tíži svých problémů může mluvit už jen se mnou, očekávala jsem, že se občas ozve, aby aspoň naznačil, že to ještě zcela nevzdal. Nemoc ho sice už na podzim z jednoho dne na druhý položila na lopatky, tehdy poprvé ochrnul, nebyl schopen se sám ani najíst, dostal ošetřovatelku, přesto risknul, že někde nevhodně promluví o jeho žádostech o přisunutí počítače k jeho lůžku, že přes všechnu nemohoucnost m u s í někomu napsat pár slov. Když se na konci června zcela odmlčel, pocítila jsem beznaděj. Jestli už nemá odvalu požádat někoho o zprostředkování vzkazu, či vyřukat pozdrav do mobilu, kráčí asi po posledních metrech své trnité cesty. Nemohu mu podat ruku, už od nikoho nic nechce. Jako umanutá jsem začala pátrat po přesném textu té, před operací poslané písni. „Jednou se vrátíš!“ Objevila jsem ji na internetové stránce a jako smyslů zbavená se úporně snažila najít to jeho poselství. Věděl už tenkrát, že nové a nové ataky nemoci zrychlují čas, určený mu tady na zemi? Snad uvěřil či zadoufal, že jednou, až překročí svůj Rubikon, spolu opravdu půjdeme na tu vysněnou procházku do rozkvetlého pole, lehneme na voňavou zem a nebe bude po tom přestálém utrpení neskutečně blízko? Blankytně modré, s bílými beránky, odpouštějící...

Nebylo by poctivé nepřiznat, že jsem v obdobích, kdy mizela ze záznamů moje značka, kdy jsem si připadala jako mouřenín, co vykonal práci a může tedy odejít (to v obdobích, kdy se náhle na delší dobu odmlčoval a mizela ze Skype i jeho adresa) a já nevěděla, zda k výmazu přistoupil z důvodů utajení on či někdo z rodiny, že by nepřicházely myšlenky, jestli mám tohle zapotřebí. Rok brnkání na nervy, obav o osud dalekého člověka, nadějí i zoufalství, zničujících pochybností, důvěry i našeptávání, že to vše třeba není až tak hrozné. Člověk, který denně nežije vedle tak postiženého člověka přemýšlí jinak. Ledacos nedomyslí, bojí se zklamání své důvěry. Nikdy si s tím vzdáleným nepohlédl do očí, nepodal ruku – nemá z čeho vycházet, aby věděl, že nebude jeho poctivý úmysl zneužit. Že se nedožije zklamání, jež z něj už nikdy nevyprchá. Žehrá na osamělost toho osamělého poutníka, který netuší, že čekám aspoň na jediné slovo, že on se už nemůže vrátit. Občas najdu odvahu a promítám si jeho soubory, poslouchám poslané písni, pořád ještě si nedokážu bez lítosti pustit Sinatrovo Šeptej mi, a především tu Špinarovou. Prohlížím jeho bonsaje, čtu filosofická zamyšlení, technicky pojaté obrázky lidského umu, vzpomínám, kdy jsem je od něj dostala. Ušli jsme oba za ten rok neskutečný kus cesty lidského poznávání, ale návrat už není ani u jednoho možný. I takové věci se na světě stanou.

Potkávaly mne neobvyklé příběhy, nějak jsem asi svým založením do jejich dějů patřila, ale tenhle jediný je zcela vyjimečný. Hluboce lidský, plný obdivu k síle života, k peripetiím, jež přináší, a jimiž nás, poutníky prašnými cestami, nemilosrdně zkouší. Tenhle muž, ať už skončí jakkoliv, zůstane - nejen pro mne - příkladem lidské síly. Vůle nezlomného ducha. Žízň po životě. Sice se už před měsíci dostal téměř na dno, napsal tehdy, že už ztrácí sílu i naději, cítí se nesmírně unavený, napadají ho všelijaké myšlenky. Člověk, který čelil téměř tři roky strašné osudové krutosti, na chvíli zemdlel, a nestyděl se to přiznat. Nikdy mu už neřeknu, jak hluboce si té chvilkové „slabosti“ vážím, jak velký obdiv k němu mám. A o co záporněji pocítuji „nářky“ mnoha lidí nad nesplněním denních nicotností, malicherností, jež nejsou pro opravdový život vůbec podstatné.

Potkaly mne všelijaké neřádnosti, prožila jsem ledacos, ale jít kus cesty s člověkem, odsouzeným na bolestnou smrt, to byla veliká a cenná zkouška. Když dnes pročítám úctyhodný štos našich každodenních dialogů, cítím dvojnásob silně, o čem je život. Kde jsou

jeho skutečné hodnoty. Na jak tenoučkém vlásku visí. Za čím vším se lidstvo pachtí, aniž si uvědomuje, že skutečný život je neopakovatelný.

Snad slova básně Vladimíra Vokolka vyjádří, čím je vedena moje vzpomínka na neobvyklý, internetový vztah. „Dva trosečníci, když jeden objeví druhého na pusté zemi, na pustém moři, zdaleka na sebe mávají, signalizují si přátelství a vůbec největší objev, kterým je člověk člověku.“